

*ΘΕΩΡΙΑ

✚ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΟΥΣ

- ❖ **Απλή:** είναι η πρόταση που περιέχει τους απολύτως βασικούς όρους και από την οποία αν αφαιρέσεις κάτι δεν θα βγαίνει νόημα.
π.χ Ο Κώστας ήρθε σπίτι.
- ❖ **Ελλειπτική:** είναι η πρόταση που δεν βγάζει νόημα αν δεν ξέρεις την συνέχειά της ή τι προηγούνταν από αυτή. Της λείπουν δηλαδή βασικά στοιχεία.
π.χ Είπα όχι.
- ❖ **Επαυξημένη:** είναι η πρόταση που περιέχει παραπάνω από τους βασικούς όρους, όπως επίθετα, επιρρήματα κλπ.
π.χ Η Χριστίνα φορούσε ένα υπέροχο φόρεμα σήμερα.
- ❖ **Σύνθετη:** είναι η πρόταση που περιέχει όμοιους όρους, οι οποίοι συνδέονται με συμπλεκτικούς συνδέσμους.
π.χ Ο Γιάννης γύρισε και έφαγε.

✚ ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ

- ❖ **Αποφαντική:** είναι η πρόταση που περιέχει μια πληροφορία. Έχει σαν σημείο στίξης την τελεία.
π.χ Δεν έγραφα καλά.
- ❖ **Ερωτηματική:** είναι η πρόταση που ζητάει μια πληροφορία. Έχει σαν σημείο στίξης το ερωτηματικό.
π.χ Είδες πουθενά το βιβλίο μου?
- ❖ **Προστακτική:** είναι η πρόταση με την οποία ζητάμε κάτι από κάποιον ή παρακαλάμε για να μας κάνει μια χάρη. Έχει σαν σημείο στίξης την τελεία ή το θαυμαστικό (όταν δηλώνει απαίτηση ή επιτακτική ανάγκη).
π.χ Φέρε μου λίγο νερό σε παρακαλώ.
- ❖ **Επιφωνηματική:** Είναι η πρόταση που εκφράζει ένα συναίσθημα. Έχει σαν σημείο στίξης το θαυμαστικό.
π.χ Πόσο ωραία μέρα έχει σήμερα!

** ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν με βάση τα συστατικά τους και τη σημασία τους.

- Ήρθε ο Κώστας?
- Ζήτησα ένα ποτήρι νερό.
- Χαίρομαι πολύ που αυτές τις γιορτές θα τις περάσουμε μαζί!
- Θα κάνεις αμέσως αυτό που σου είπα!
- Που να ξέρω?
- Τέλειωσα νωρίς το διάβασμα.
- Φέρε μου σε παρακαλώ την τσάντα μου και τη ζακέτα μου.
- Ποιος μίλησε?
- Λατρεύω το χιόνι!
- Το εννοούσες?

2) Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ανάλογα με τα συστατικά τους.

- Έλα μέσα.
- Δεν πεινάω πολύ σήμερα.
- Έχω απαντήσει.
- Η Εύα έγινε γιατρός.
- Μου γνώρισε τις δύο καλύτερές της φίλες.
- Διάβασε Ιστορία και Μαθηματικά.

*ΘΕΩΡΙΑ

 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

- ❖ Είναι ένα ενιαίο κείμενο με αρχή, μέση και τέλος.
- ❖ Αναπτύσσει μια ιδέα, ένα θέμα.
- ❖ Διακρίνεται από **τρία δομικά στοιχεία/μέρη**: θεματική πρόταση, λεπτομέρειες-σχόλια, κατακλείδα
- ❖ Η κατακλείδα μπορεί και να παραλείπεται σε μία παράγραφο.

** ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη της παρακάτω παραγράφου.

- Οι Έλληνες έχουν μια χαρακτηριστική λέξη που περιγράφει θαυμάσια τη διάθεσή τους απέναντι στους ξένους: φιλοξενία. Η φιλοξενία είναι μια αρετή των Ελλήνων από τότε που εμφανίστηκαν στην ιστορία. Ήδη στα ομηρικά έπη περιγράφονται σκηνές πολύ εγκάρδιας φιλοξενίας, όπου ο ξένος επισκέπτης αντιμετωπίζεται ως ιερό πρόσωπο. Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων – και ειδικά ο Δίας- πολύ συχνά έπαιρναν ανθρώπινη μορφή και εμφανίζονταν ως ξένοι στα σπίτια των ανθρώπων, για να τους βοηθήσουν σε διάφορα σημαντικά ζητήματα αλλά και για προσωπικές τους υποθέσεις. Οι αρχαίοι Έλληνες επομένως, κάθε φορά που ένας ξένος χτυπούσε την πόρτα τους, τον υποδέχονταν με τιμές και τον αντιμετώπιζαν ως ιερό πρόσωπο, έχοντας πάντα στο νου τους ότι μπορεί να είναι κάποιος θεός. Του έβαζαν να φάει, του γέμιζαν το ποτήρι με εκλεκτό κρασί, του έστρωναν να κοιμηθεί, και μόνο όταν είχε χορτάσει και είχε ξεκουραστεί έπαιρναν το θάρρος να τον ρωτήσουν ποιος είναι και από πού έρχεται.

*ΘΕΩΡΙΑ

- ❖ **Ονοματική φράση:** αποτελεί μέρος μιας πρότασης και είναι το μέρος που κυρίαρχο συστατικό του είναι το **ουσιαστικό**. Μπορεί να έχει απλή μορφή (τα παιδιά) ή διευρυμένη μορφή (τα καλά παιδιά).
- ❖ **Ρηματική φράση:** αποτελεί μέρος μιας πρότασης και είναι το μέρος που κυρίαρχο συστατικό του είναι το **ρήμα**. Άρα, αποτελείται από το ρήμα και τα συμπληρώματά του (έγραψε τις σημειώσεις).

✚ ΒΑΣΙΚΑ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

- **Υποκείμενο:** το βρίσκουμε όταν ρωτάμε ποιος ή ποιοι έκαναν κάτι.
π.χ Ο Κώστας έφερε ψωμί
- **Αντικείμενο:** το βρίσκουμε όταν ψάχνουμε το αντικείμενο ή το άτομο στο οποίο μεταφέρθηκε η ενέργεια (τι, σε ποιον).
π.χ Η Μαρία μου ζήτησε το μολύβι της.
- **Κατηγορούμενο:** είναι το επίθετο που προσδίδει μια ιδιότητα/γνώρισμα σε ένα πρόσωπο και θέλει πάντα συνδετικό ρήμα (*είμαι, υπάρχω, γίνομαι, ονομάζομαι, εκλέγομαι, διορίζομαι, θεωρούμαι, μοιάζω*). Όταν το κατηγορούμενο αναφέρεται στο υποκείμενο της πρότασης, λέγεται **κατηγορούμενο του υποκειμένου**, ενώ όταν αναφέρεται στο αντικείμενο της πρότασης, ονομάζεται **κατηγορούμενο του αντικειμένου**.
π.χ Ο Γιάννης εκλέχτηκε πρόεδρος στην τάξη του.
*π.χ Ο κόσμος θεωρεί την περιοχή **κακόφημη**.*
- **Επιθετικός προσδιορισμός:** είναι ένα επίθετο που δίνει μία μόνιμη ιδιότητα σε ένα ουσιαστικό, με το οποίο συμφωνεί σε γένος, αριθμό και πτώση.
*π.χ Πήρα χτες την **κόκκινη** τσάντα που σου έλεγα.*

 ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΕΞΕΩΝ

- **Με παραγωγική κατάληξη ή επίθημα:** στην αρχική λέξη βάζουμε μια διαφορετική κατάληξη
π.χ τροφή-> τροφούλα, παίζω-> παιχνίδι, μαθαίνω-> μαθητικός
- **Με πρόθημα:** στην αρχική λέξη βάζουμε μια πρόθεση
π.χ τροφή-> διατροφή, λύση-> απόλυση, φορά-> μεταφορά
- **Σύνθετη λέξη:** δύο απλές λέξεις που ενώνονται και δίνουν την σύνθετη
π.χ παχύς+σάρκα-> παχύσαρκος

** ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Να κάνετε συντακτική αναγνώριση των όρων των παρακάτω προτάσεων (υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο, επ. προσδιορισμός)

- Ο Κώστας είναι καλός μαθητής και κάνει πάντα τις εργασίες του.
- Σου έφερα το βιβλίο που μου ζήτησες.
- Τα καλύτερα γλυκά τα φτιάχνει ένα ζαχαροπλαστείο στη γειτονιά μου.
- Έγιναν εκλογές και εξέλεξαν τον Χρήστο πρόεδρο.
- Μου μίλησε με τα χειρότερα λόγια για τον καθηγητή που μας κάνει φέτος Βιολογία.
- Ήθελα να ήξερα ποιος τον διόρισε Υπουργό Παιδείας!

2) Από την κάθε μία λέξη να σχηματίσετε δύο άλλες, μία με πρόθημα, μία με επίθημα.

- Νόμος:
- Χρώμα:
- Μόρφωση:
- Φθαρτός:
- Τιμώ:
- Πνέω:
- Στάση:
- Τόνος:
- Τρέχω:
- Διάστημα:

- 3) Στις παρακάτω προτάσεις να ξεχωρίσετε την ονοματική και τη ρηματική φράση.
- Ο δυνατός αέρας πήρε την ομπρέλα μας.
  - Η βασική ανατροφή των παιδιών προέρχεται από το σπίτι τους.
  - Η συστηματική γυμναστική βοηθά στην διατήρηση της υγείας μας και του σώματός μας.
  - Σήμερα όλη τη μέρα έκανα δουλειές στο σπίτι.
  - Παρακολούθησα ένα σεμινάριο με θέμα την εφηβική ψυχολογία.
  - Λόγω των πολύ κακών καιρικών φαινομένων ο περισσότερος κόσμος έμεινε σπίτι του.
- 4) Να επισημάνετε τον χρόνο και τη χρονική βαθμίδα των υπογραμμισμένων ρημάτων.
- Μην πετάτε τα σκουπίδια στο δρόμο.
  - Γράψε μία επιστολή.
  - Θα προσπαθήσει να με διαβάλλει.
  - Θα μου απαντούσε, αν του είχα γράψει.
  - Φωνάζει, για να τον φοβηθούμε.
  - Μην ακούς τι σου λέει.
  - Φοβάται μήπως δεν ξαναγυρίσει.
  - Όταν έρθουν αυτοί, εγώ θα έχω φύγει.

*ΘΕΩΡΙΑ

- ❖ **Ομοιόπρωτος προσδιορισμός:** ως ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται συνήθως επίθετα ή ουσιαστικά, που βρίσκονται στην ίδια πτώση με τη λέξη που προσδιορίζουν. Έτσι, έχουμε:
- Επιθετικός προσδιορισμός: όταν ένα επίθετο δίνει μια μόνιμη ιδιότητα στο ουσιαστικό που χαρακτηρίζει (π.χ Έχασα την καλή μου τσάντα).
  - Κατηγορηματικός προσδιορισμός: όταν ένα επίθετο προσδίδει μια παροδική ιδιότητα στο ουσιαστικό που χαρακτηρίζει (π.χ Μπήκε μέσα σκυθρωπός).

- Παράθεση: όταν δίνεται η ιδιότητα ή ένα βασικό χαρακτηριστικό κάποιου ατόμου ή μέρους (π.χ. Ο κος Παπαδόπουλος, ο καθηγητής μου, είναι πολύ καλός).
- Επεξήγηση: όταν προσδιορίζεται μια έννοια πιο συγκεκριμένα (π.χ. Είδα χτες τον φίλο σου, τον Χρήστο).

❖ **Ετερόπλευτος προσδιορισμός**: ως ετερόπλευτοι προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται κυρίως οι γενικές και δηλώνουν κτήση, αιτία, τόπο, χρόνο, σκοπό κλπ (π.χ. Έφερα πίσω το βιβλίο της Χριστίνας).

** ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Να κάνετε σύνταξη στις παρακάτω προτάσεις.

- Μοιάζει πολύ στον παππού του, τον κο. Γιώργο.
- Έβαλα στη θέση τους όλα τα πορσελάνινα πιάτα.
- Μου έφερε το ιστορικό βιβλίο που του ζήτησα.
- Ο καινούριος προπονητής είναι άψογος.
- Φάνηκε στενοχωρημένος και τον ρώτησα το λόγο.
- Η καφέ μου μπλούζα χάθηκε.
- Σου έφτιαξα το αγαπημένο σου φαγητό, παστίτσιο.
- Μίλησα με τον γιατρό στο τηλέφωνο, τον καρδιολόγο, και μου είπε τα νεότερα.

*ΘΕΩΡΙΑ

ΔΟΜΗ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣ-ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ

Η επιστολή ή το γράμμα είναι ένα είδος επικοινωνιακού λόγου, πολύ χρήσιμο για την κοινωνική μας ζωή. Υπάρχουν διάφορα είδη επιστολών. Μια επιστολή μπορεί να είναι **φιλική ή τυπική-επίσημη**, ανάλογα με το ποιος είναι ο αποδέκτης της (παραλήπτης), ποια είναι η σχέση του με τον αποστολέα και ποιος είναι ο σκοπός για τον οποίο γράφεται. Έτσι, το γράμμα είναι ουσιαστικά μια φιλική επιστολή, πιο ανεπίσημη και με πιο χαλαρό ύφος από ότι έχουν συνήθως οι επιστολές που στέλνουμε σε κάποιον που δεν γνωρίζουμε προσωπικά/σε κάποιον ανώτερό μας/φορέα εξουσίας.

- Σε φιλικά ή σε συγγενικά μας πρόσωπα (φιλική επιστολή)
- Σε ένα πρόσωπο που κατέχει κάποιο αξίωμα (π.χ. στο Δήμαρχο της πόλης μας) ή σε μια ομάδα που εκπροσωπεί έναν επίσημο φορέα – Οργανισμό (π.χ. στο Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης μας/τυπική-επίσημη επιστολή)
- Σε μια κοινωνική ομάδα (π.χ. στους συμπολίτες μας μέσω μιας εφημερίδας ή ενός περιοδικού / τυπική-επίσημη επιστολή)

Ποιοι είναι οι στόχοι μας, όταν γράφουμε μια επιστολή;

- να πληροφορήσουμε για συμβάντα και καταστάσεις
- να διαπιστώσουμε προβλήματα
- να μεταδώσουμε σκέψεις και συναισθήματα
- να εκφράσουμε απόψεις, εισηγήσεις, διαμαρτυρίες
- να ανακοινώσουμε αποφάσεις, προθέσεις, σκοπούς

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ

- Αγαπημένη μου μητέρα (γράμμα)
- Αγαπητέ Αντρέα (γράμμα)
- Μαρία μου (γράμμα)
- Προς τον αξιότιμο κύριο (επιστολή)
- Κύριε Διευθυντή (επιστολή)
- Προς τον έντιμο κύριο Υπουργό (επιστολή)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

- **Πρόλογος:** Αφορμή για τη σύνταξη της επιστολής και στόχος του επιστολογράφου.
- **Κύριο Μέρος:** ☐ Έκθεση ενός θέματος, ενός προβλήματος, ενός φαινομένου, μιας άποψης. ☐ Απόδειξη με τη χρήση λογικών επιχειρημάτων, αποδεικτικών στοιχείων, διαπιστώσεων, παραδειγμάτων, μαρτυριών. ☐ Απάντηση σε αντίθετες απόψεις.
- **Επίλογος:** Σύντομη ανακεφαλαίωση κατά την οποία ο επιστολογράφος εκφράζει συμπερασματικά τις σκέψεις του και καλεί τον /την αποδέκτη της επιστολής να ευαισθητοποιηθεί και να δράσει, όπως και δηλώνει την ανυπομονησία του για απάντηση από την πλευρά του παραλήπτη (γράμμα).

ΕΠΙΦΩΝΗΣΕΙΣ

- Με αγάπη / με πολλή αγάπη
- Με εκτίμηση
- Με σεβασμό
- Μετά τιμής
- Φιλικά
- Με φιλικούς χαιρετισμούς
- Ευχαριστώ για τη φιλοξενία